

UiT

NORGGA
ÁRKTALAŠ
UNIVERSITEHTA

DASAGO

Davvisámegiell mánáid giellaovdáneapmi
Nordsamisk barnespråkstilegnelse

Inger Ellen Márjá Eira & Biret Ellen Aina Siri Bals

DASAGO

*Davvisámegiell mánnáid
giellaovdáneapmi*

Nordsamisk barnespråkstilegnelse

- 5 jagi prošekta, guhkiduvvon
- (Geassemánu 2011 - Juovlamánu 2017)

- Ruhtadan:
 - ✓ Norgga dutkanráđđi, 7 mill
 - ✓ Tromssa dutkanvuodđudus, 250.000 (CDI:i)
 - ✓ Tromssa dutkanvuodđudus (loahpahuvvon proševtta bokte UiT), jahkedoaimma dutkanassistentii.

Prošeaktamiellahtut

Kristine Bentzen
Prošeaktajodiheaddji ja dutki

Biret Anne Bals Baal
Dutki

Biret Ellen Aina Siri Bals
Prošeaktamielbargi

Inger Ellen Márjá Eira
***Prošeaktamielbargi/
mastergrádastudeanta***

DASAGO – váldomihtut

- Golbma váldomihtu:
- Ovdánahttit dutkan – ja kártenneavvuid davvisámegielaht mánáid giellaovdáneapmái.
- Guorahallat movt davvisámegielaht mánát oččodit giela.
- Juohkit dieđuid davvisámegielaht mánáid giellaoččodeami birra ásahusaide maidda dát dieđut leat deaŋalaččat, nugo mánáidgárddiide, skuvllaide, dearvvašvuodabálvalusaide ja politihkkariidda.

Giela dokumenteren

- Giellareaiddu heivehit davvisámegillii (CDI)
- Mánáidgiel korpusa/čoakkáldaga cegget

Giellareaidu CDI

MacArthur-Bates' *Communicative Development Inventory (CDI)*

- Reaidu mainna kárte máná sátnevuorkká, árra cealkagiid ja sojahemiid
- Skovvi mánáide gaskkal 8-20 mánu: Sánit ja seavvagat
- Skovvi mánáide gaskkal 16-36 mánu: Sánit ja cealkagat
- Váhnemat merkot gárvves sátnelistui
- Heivehuvvon sullii 60 gillii, earret eará dáro- ja suomagillii

CDI davvisámegillii

5 muttu:

- Heivehit CDI skoviid davvisámegillii (2011 čavčča)
- Geahččaladdat skoviid válljejuvvon bearrašiiguin (Olles 2012 ja 2013 giđa)
- Buoridit skoviid (2013 - 2014)
- Deavddihit ođđa CDI-skoviid (2015 →)
- Norpmaid ráhkadit (2017 →)

Pilohtavuorru

- 9 bearraša serve
- Váhnemat kommenterejedje njuolga skovvái
- Čuovvolanságastallamat
- Skovit buoriduvvojedje váhnemiid kommentáraid vuodul

Váldoguorahallan

- Ulbmil: čohkket doarvái materiála ráhkadit giellaovdáneami norpmáid
- Unnimusat 40 skovi juohke ahkeceahkkái
- Rekrutteren: sámi mánáidgárddiid bokte, sámi media bokte ja facebooksiiddu bokte.

Maid searvan mielddisbukta

Oasseváldi bearrašiidda sáddejuvvo skovvi (báberhámis).

- **Deavdinmolssaeavttut:**
- Bearaš deavdá ovtta skovi.
- Bearaš deavdá skovi juohke goalmát mánu, nu guhká go ieža áigot.
- Bearaš deavdá skovi juohke jahkebeali: 1 jagi, 1,5 jagi, 2 jagi, 2,5 jagi ja 3 jagi

Ovdamearka, Sánit ja seavvagat skovis (8-20 mánu)

1. Jietnadallamat ja elliid jienat (15)									
	I	I/D		I	I/D		I	I/D	
aa (biehttaleapmi)	☐	☐	civ-civ/pip-pip (cizáš)	☐	☐	nam- nam/mmm	☐	☐	
au	☐	☐	gakk-gakk	☐	☐	uov-uov (boazu)	☐	☐	
bea-bea/mea- mea	☐	☐	háv-háv/voff-voff	☐	☐	voi-voi	☐	☐	
beavgg- beavgg	☐	☐	njáv/mjau (bussá)	☐	☐	gea!	☐	☐	
brrr (biilajietna)	☐	☐	muu (gussa)	☐	☐	gul!	☐	☐	

Ovdamearka, Sánit ja cealkagat skovis (16-36 mánu)

☐ boagan/avvi	☐ readdju/jáhkka	☐ luhkka
☐ obbabiivttas (dreassa)	☐ sáppáhat/stevvelat	☐ veasku
☐ buvssat	☐ suohkkobuvssat	☐ lumma/lupma
☐ čuvla	☐ suorbmafáhcat	☐ vuolpu (skjorte)
☐ fáhcat	☐ leasttut	☐
☐ gahpir	☐ ulloleasttut/suohkut	☐
☐ gákti	☐ sisbuvssat	☐
☐ gápmagat/goikkehat	☐ skuovat/gápmagat	☐

Masterbargu

Guorahallat guovttegielat sáme-giel-dárogiel mánáid sátnevuorkká CDI-skoviid vuodul:

- Buohstahtán ovttagielat sáme-gielat mánáid (3 jahkásaččaid) ja guovttegielat sáme-giel-dárogiel mánáid (3 jahkásaččaid) sátnevuorkká.
- Geavahan dan materiála mii lea DASAGO proševttas

Korpus

- Mánát báddejuvvojit lunddolaš dilálašvuodas
- Báddemat transkriberejuvvojit
- Transkriberejuvvon materiála šaddá mánáidgielčoakkáldahkan

Korpus

- **Báddendávjodat:**
 - Ahki 1;10-2;5: 30 minuhta vahkkus
 - Ahki 2;6-4;0: 45 minuhta guktii mánnui
 - Ahki 4;0->: 45 minuhta okte mánnui

Korpus

- Ovttagielat mánát / mánát geain lea sámegiella gievrrat giella:
 - Nigá: 3;4 - 5;5
 - Áilu: 0;10 - 1;1
 - Biggá: 2;0 - 3;1
- Guovttegielat sáme-/dárogielat mánná:
 - Isko: 2;5 – 4,10
 - Báddejuvvo sihke davvisámegillii
ja dárogillii

Ovdamearka ovttagielat máná korpusis

Nigá – 3;4 – 5;5

***CHI: mii diele?**

%gls: mii diele?

%ort: mii die lea?

***MOT: diele ákšu.**

%ort: die lea ákšu.

***CHI: áčču, son dalda áččut dán.**

%gls: ákšu, son galgá čuollat dán.

%ort: ákšu, son galgá čuollat dán.

Ovdamearka guovttegielat máná korpusis

Isko: 2;5 – 4,10

*CHI: nanna dokko [//] dukkodikkel nanna dadašii.

%gls: motorsihkkel manná garašii.

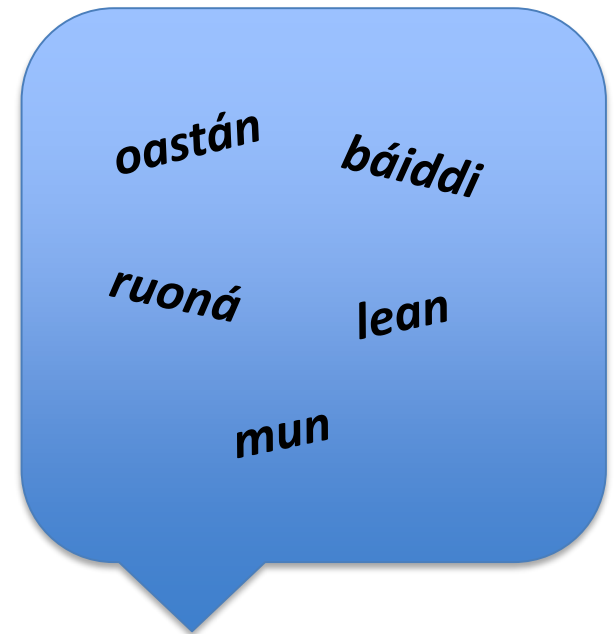
%ort: motorsihkkel manná garášii.

*INV: na, manai garašai, motorsihkkel.

%ort: na, motorsihkkel manai garášii.

Giellaeksperimeanttat

- Mii čađahit giellaeksperimeanttaid rávisolbmui guin
- Sániit bobla siste, daid mielde galgá rávisolmmoš hábmet cealkaga
- Ii leat giellateasta, das ii leat rievttis dahje boastu vuohki

Eambbo dieđut proševtta birra.

Min ruovttusiiddus:

<http://site.uit.no/dasago/>

Min facebooksiiddus:

<https://www.facebook.com/Dasago-Davvisámegielmánáid-giellaovdáneapmi-1516950708562483/>

*Giitu munno
ovddas!*